

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas No:1963/298

Karar No:1963/283

Karar tarihi:29/11/1963

Resmi Gazete tarih/sayı:24.3.1964/11664

İtirazda bulunan : Suruç Asliye Ceza Mahkemesi.

İtirazın konusu : Kaçakçılığın Men ve Takibine dair 1918 sayılı Kanunun 6829 sayılı kanunla değişik 53 üncü maddesi ile 58 inci maddesinin 2 nci ve 1918 sayılı kanuna 6829 sayılı kanunun 2 nci maddesi ile eklenen ek 1 inci maddenin birinci ve ek 2 nci maddenin II sayılı fıkralarının Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürülerek iptali istenmiştir.

OLAY :

9 sayılı Tebliğ gereğince hayvanlarının miktarındaki değişikliği süresi içinde yetkili mercie bildirmeyen sanığın, 1918 sayılı kanuna 6829 sayılı kanunla eklenen ek 2 nci maddenin II sayılı fıkrası gereğince cezalandırılması isteği ile kamu dâvası açılmıştır.

Suruç Asliye Ceza Mahkemesince :

1- 1918 sayılı Kanunun değişik 53 üncü maddesinde gösterilen hallerdeki tutuklama zorunluğunun Anayasa'nın 30 uncu maddesinin sözüne ve özüne;

2- Aynı Kanunun değişik 58 inci maddesinin 2 nci fıkrasındaki (Mahkemece bu kanuna göre hükmedilecek cezalar tecil edilemez) hükmünün ceza sorumluluğunun şahsiliği prensibini koyan Anayasa'nın 33 üncü maddesinin 5 inci fıkrasına;

3- A : 1918 sayılı Kanuna 6829 sayılı kanunla eklenen ek 1 inci maddenin birinci fıkrası ile Bakanlar Kuruluna lüzum görülen yerlerde emniyet bölgesi kurma yetkisi tanınmasının, ek 2.nci maddesinin II sayılı fıkrasıyla da cezası belirtilen suçun unsurlarını belli etme yetkisinin yürütme organına bırakılmış olmasının ve idare makamlarınca çıkarılan kararname ve tebliğlerle cezası belirtilen suçun unsurlarının hiç bir sınırlamağa bağlı tutulmadan istenildiği şekilde düzenlenmekte bulunmasının yasama yetkisinin Türkiye Büyük Millet Meclisinde olduğunu gösteren Anayasa'nın 5 inci ve suçun kanunda yazılı olması prensibini koyan 33 üncü maddesine;

B : Bir kanunun yürürlükten kaldırılması ancak bir kanunla mümkün olup ek maddelerin yürürlükten kaldırılabilmesi hakkında idare makamlarına yetki veren bir kanun hükmü de bulunmadığı halde, uygulamada Bakanlar Kurulunun kararını geri alması ile emniyet bölgesi ve beyan zorunluğu ortadan kalkmakta ve böylece ek maddelerin kendiliğinden hükümsüz kalmasının kanunun kararname ile yürürlükten kaldırılması sonucunu doğurması bakımından yine Anayasa'nın 5 inci maddesine;

C : Ek 1 inci ve 2 nci maddelerin tanıdığı yetkiye dayanan yürütme organının, dilediği yerlerde emniyet bölgeleri kurması, bu yerlerde dilediği malları beyana bağlı tutması ve bunlardaki değişiklikleri belli edilecek süre içinde bildirme zorunluğunu koyabilmesi ve bu zorunlukların ceza tehdidi altında olması, vatandaşın beyana bağlı tutulan mallar üzerindeki mülkiyet hakkını ister istemez kayıtlamakta ve üstelik bu kayıtlamalar iki Bakanlığın ortak bir bildirisi ile yapılabilmekte ve istenildiği zaman daha da daraltılabilmekte olup, uygulamalarda vatandaş beyannameli mallarındaki değişiklikleri 24 saat içinde ilgili makama bildirmek zorunda bırakılmakta, uzaklık ve

Esas No:1963/298
Karar No:1963/283

zorlayıcı sebeplerle bu sürenin uzatılacağı da düzenlenmemiş bulunmakta olduğundan beyanname verilen makama uzak yerde oturan ve çoğu okuma yazma bilmeyen vatandaşların bu durumda uğrayacakları maddî ve manevî kayıplar karşısında; bu sınırlamalarda kamu yararı da bulunmadığından bu hükümlerin mülkiyet hakkının ancak kamu yararına sınırlanabileceğini gösteren Anayasa'nın 36 ncı maddesinin ikinci fıkrasına;

Aykırı olduğu kanısı ile Anayasa Mahkemesine başvurulmasına ve dâvanın görülmesinin geri bırakılmasına ve bu kararla ilgili kâğıtların mahkememize gönderilmesine 30/7/1963 gününde karar verilmiştir.

İNCELEME:

12/8/1963 gününde mahkememize gelen karar ve ekleri kâğıtların Anayasa Mahkemesi içtüzüğünün 15 inci maddesi uyarınca yapılan ilk incelemesinde : Dosyada eksiklik bulunmadığı ve başvurmanın; Anayasa'nın 151 inci ve Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri hakkındaki 22/4/1962 gün ve 44 sayılı Kanunun 27 nci maddesine uygun olduğu anlaşılacakla esasın incelenmesine 20/9/1963 gününde karar verilerek düzenlenen rapor, iptali istenen kanun maddeleri ve gerekçeleri, mahkeme kararı ve ekleri, Anayasa'nın ilgili maddeleri ve Anayasa Komisyonu raporunun ilgili bölümleri ile Meclis Görüşme Tutanakları okunduktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü :

İtiraz konusu 1918 sayılı Kanunun 6829 sayılı Kanunla değiştirilen 53 üncü maddesi ile 58 inci maddesinin birinci ve ikinci fıkraları, bu Kanuna 6829 sayılı kanunun 2 nci maddesi ile eklenen ek 1 inci maddenin birinci fıkrası ve ek 2 nci maddenin II sayılı fıkrası şöyledir:

Madde 53- Maznuna isnat olunan kaçakçılık suçunun asgari haddi 6 ay veya daha yukarı hürriyeti bağlayıcı bir ceza ile muhakemesi ve maznun, hüviyetini ispat edememiş veya kaçak eşya ile yakalanmış veyahut kaçakçılıktan mükerrir vaziyetine gelmiş ise, tahkikat ve muhakemesi mevkufen icra olunur.

Türkiye'de muayyen ikametgâhı bulunmayanlar mahkûm oldukları hürriyeti bağlayıcı cezayı çekmiş olsalar dahi hükmedilen para cezasının tamamını ödemedikçe veya para cezasına mukabil usulü dairesinde, teminat göstermedikçe para cezasının miktarına göre tahvil olunacak hapis cezası müddetince tahliye edilemezler.

Madde 58- Bu kanun hükümlerine muhalefet edenler hakkında yapılacak tahkikat ve takibat, 3005 sayılı Kanunun birinci maddesinin (a) bendindeki mahal ve aynı kanunun 4 üncü maddesinde yazılı zaman kayıtlarına bakılmaksızın mezkûr kanun hükümlerine tevfikan icra olunur.

Mahkemece bu Kanuna göre hükmedilecek cezalar tecil edilemez.

Ek Madde 1- Kaçakçılığın men ve takibi için lüzum görülen yerlerde İcra Vekilleri Heyeti Kararı ile emniyet bölgeleri ihdas olunur.

Ek. Madde 2-

II- Emniyet bölgelerinde istihsal, imal veya sair suretlerle tedarik edilmiş olan yahut gerekli müsaade verilmiş bulunan mallar elden çıkarılmış olsa dahi bunların istihlâk, istimal ve satış gibi suretlerle sarf mahallerini talepte bildirilecek müddet içerisinde izah ve isbat edemiyenler (6) aydan (3) seneye kadar hapis ve kaçağa sarfedilmiş sayılan şeylerin rayiç değeri miktarınca, değer tesbiti mümkün olmayan hallerde (500) liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezası ile cezalandırılırlar.

Gerekçe :

Esas No:1963/298
Karar No:1963/283

Esasa girilmeden önce itirazın, 53 üncü maddenin tümünü kapsayıp kapsamadığı görüşülmüş ve itirazın 53 üncü maddenin tümünü kapsamayıp birinci fıkrasına ilişkin olduğu itirazın gerekçesinden anlaşılmış ve mahkemenin de yalnız bu fıkrayı uygulama durumunda bulunmuş olmasına göre, incelemenin sözü geçen fıkraya hasrı oybirliği ile kararlaştırılmıştır.

Ek maddelerin belirli fıkralarına ilişkin itirazlar daha önce başka bir işte incelenerek reddedilmiş olduğundan tekrar görüşülüp bir karara varılması gerekip gerekmiyeceği üzerinde durulmuş ve bir konudaki istemin daha önce reddine karar verilmiş olması, aynı konuda diğer bir işin esasının yeniden incelenmesine engel olamayacağından itiraz edilen ek birinci maddenin birinci fıkrasının tekrar görüşülerek bir karara varılması gerektiğine Üyelerden Şeref Hocaoglu ve Muhittin Gürün'ün muhalefetleri ile ve ek 2 nci maddenin IV sayılı fıkrasından sonra gelen (Yukarıdaki fıkraların tatbiki ile alâkalı olarak Dahiliye ve Gümrük ve İnhisarlar Vekâletlerince müştereken neşir ve ilân edilecek tebliğlere riayet etmeyenlerin...) cezasını belirten hükmün de itiraz konusu dışında olduğu cihetle incelenmesine yer olmadığına Üyelerden İsmail Hakkı Ülkmen ve İhsan Keçecioglu'nun muhalefetleri ile ve oyçokluğu ile karar verildikten sonra bu esas çevresinde yapılan incelemede:

1- 1918 sayılı kanunun 6829 sayılı kanunla değişik 53 üncü maddesinin birinci fıkrası hükmü, mahkememizin 27/10/1963 gün ve 1963/ 293-282 sayılı kararı ile itiraz gününden sonra iptal edilmiş olduğundan aynı fıkraya ilişkin bulunan itiraz hakkında karar verilmesine yer görülmemiştir.

2- 1918 sayılı kanunun 6829 sayılı kanunla değişik 58 inci maddesinin ikinci fıkrasındaki mahkemelerce bu kanuna göre verilecek cezalar tecil edilemez. Hükmünün Anayasa'nın 33 üncü maddesinde yer alan (Ceza sorumluluğu şahsidir.) kuralına aykırı olduğu ileri sürülmüştür. Bu madde gerekçesinde açıklandığı üzere ceza sorununun şahsiliği prensibinin kavramı, kişinin ancak kendi fiil ve ihmalden sorumlu tutulabileceğidir. Bu da kişinin başkalarının fiilinden dolayı cezalandırılmasına kalkışılmasını önlemeyi sağlar. Ceza nazariyatında cezanın şahsileştirilmesine hizmet ettiği kabul edilen ve ceza kanununda yer alan tecil müessesesinin Anayasa'daki ceza sorumluluğunun şahsiliği kuralı ile ilgisi yoktur ve bunlar ayrı niteliktedir. Anayasa'da tecil müessesesine yer verilmediğine göre bu yönden de Anayasa'ya bir aykırılık söz konusu olamaz.

3- İtiraz konusu 1918 sayılı kanuna 6829 sayılı kanunla eklenen ek 1 inci maddenin birinci fıkrası ile ek 2 nci maddenin II sayılı fıkrasındaki hükümlere dayanılarak çıkarılan 9/2/1963 günlü ve 11330 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 18/12/1962 günlü ve 6/1208 sayılı Bakanlar Kurulu kararının 2 nci maddesi ile Suriye, Irak, İran sınır çizgilerinden içeri doğru 5 kilometrelik bir sürekli emniyet bölgesi ile 5 kilometrelik ikinci bir geçici tedbir bölgesi kurulmuş ve bu maddenin; (B) fıkrası ile de; bu bölgeye girmesi izne bağlı hayvan ve maddelerin neler olduğu gösterilmiş ve maddenin (C) fıkrası ile de; (B) fıkrasında gösterilen hayvan ve maddelerin bakım ve ticaretleri ile uğraşan gerçek ve tüzel kişilerin, bildiri ile belli edilecek süre içerisinde tasarruf, nezaret ve muhafazaları altında bulunan bu hayvan ve maddelerin cins ve miktarını tebliğde belirtilen makamlara yazılı olarak bildirmeleri zorunluğu konmuştur. Bu karara uyularak içişleri, Gümrük ve Tekel Bakanlıklarınca ortaklaşa hazırlanıp 22/2/1963 günlü ve 11341 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 9 sayılı tebliğin 3 üncü maddesi ile; bu beyanın mahallin en büyük mülkiye âmirine beyanname verilmek suretiyle yerine getirileceği ve 4 üncü maddesi ile de hayvanların miktarlarındaki doğumla olacak değişikliklerin en çok 5 gün ve ölüm, hırsızlık ve satış gibi olaylar yüzünden meydana gelecek değişikliklerin de 24 saat içerisinde, beyannamenin verildiği mülkiye amirliğine yazılı olarak bildirileceği esas konmuştur.

Esas No:1963/298
Karar No:1963/283

Mahkemeye açılan davanın konusu bu tebliğde belirtilen süre içerisinde hayvanların miktarlarındaki değişikliğin bildirilmemiş olmasıdır. Bu sebeple sözü edilen Bakanlar Kurulu kararı ile 9 sayılı tebliğin diğer hükümlerinin burada açıklanmasına lüzum görülmemiştir.

334 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasa'sının 5 inci maddesinde (Yasama yetkisi Türkiye Büyük Millet Meclisindedir. Bu yetki devredilemez.) 33 üncü maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında, (Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz.

Cezalar ve ceza tedbirleri ancak kanunla konulur.) 36 ncı maddesinin de birinci ve ikinci fıkralarında (Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar ancak kamu yararı amacı ile, kanunla sınırlanabilir) denmektedir.

İtiraz, Anayasa'nın, metinleri yukarıya çıkarılan, hükümlerine dayanmaktadır. Bu sebeple itiraza konu olan kanun hükümlerinin, Anayasa'nın koyduğu bu kurullarla çatışmakta olup olmadığı, diğer bir deyimle olayda yasama yetkisinin yürütme organına devri ve suçta kanunilik prensibinin bozulması ve mülkiyet hakkının kamu yararı dışında sınırlandırılmış olup olmadığına çözümlenmesi gerekir:

a) Kanun koyucu kaçakçılığın men ve takibi için lüzum görülen yerlerde emniyet bölgeleri kurmak ve bu bölgelerde belli edeceği malların kontrolünü sağlamak amacı ile beyana bağlı tutmakla yürütme organını görevlendirmiş ve yürütme organının bu konuda aldığı kararlara aykırı hareketi de suç saymış ve cezasını belirtmiştir.

Yasama organı kanun yaparken bütün ihtimalleri gözönünde bulundurarak ayrıntılara ilişkin hükümleri de belli etmek yetkisine sahip olmakla birlikte zamanın gereklerine göre sık sık değişik tedbirler alınmasına veya alınan tedbirlerin kaldırılmasına ve yerine göre tekrar konmasına lüzum görülen hallerde; yasama organının yapısı bakımından ağır işleme ve günlük olayları izleyerek zamanında tedbirler almasının güçlüğü karşısında esaslı hükümleri belli ettikten sonra ihtisas ve idare tekniği ile ilgili olan konuların düzenlenmesi için yürütme organını görevlendirmesinin yasama yetkisinin yürütme organına bırakıldığı anlamına gelmeyeceği, ek 1 inci maddenin birinci fıkrası ile ek 2 nci maddesinin 1 sayılı fıkrasının Anayasa'ya aykırılığı iddiası üzerine Mahkememizce verilen 10/12/1962 günlü ve 1962/198-111 sayılı kararda gerekçeleriyle açıklanmış ve ortada bu görüşü değiştirecek bir durum da bulunmamıştır.

İtiraz konusu hükümlerle de; kanun koyucu kaçakçılığın men ve takibi için lüzum görülen yerlerde emniyet bölgeleri kurulmasını ve kaçakçılığı önlemek amacı ile bu bölgelerde bir kısım malların kontrole bağlı tutulması esaslarını kabul etmiş, ancak, bu bölgelerin yer ve sınırlarının ve kontrole bağlanacak malların cins ve nevelerinin belirtilmesi, zamanın gereklerine ve teknik ölçülere göre olacağından bu konuların yasama organınca düzenlenmesindeki sakıncaları gözönünde tutarak bunların sağlanması için gereken hükümlerin konmasını yürütme organına bırakmış ve yasama yetkisini böylece kullanmayı uygun bulmuştur.

Yürütme organı, kanun koyucunun belirttiği bu esas ve amaca uygun olarak görevini yerine getirmek zorundadır. Kanunun emrine dayanarak yürütme organının bu konuda objektif kararlar alabileceğini kabul etmek idare hukuku esaslarına da uygun düşer. Kaldı ki idarenin bütün eylem ve işlemleri yargı mercilerinin denetimi altında olduğundan bu işlemleri yaparken kanunun gözettiği sınır ve maksat dışına çıkılmasının önlenmesi de mümkündür. Bu bakımlardan yasama yetkisinin yürütme organına devredildiği yolundaki itiraz yerinde görülmemiştir.

b) İtiraz konusu ek 2 nci maddenin II sayılı fıkrasında suçun ve cezasının ne olduğu gösterilmiştir. Buna göre; emniyet bölgelerinde üretimle yapılmış veya başka yollarla edinilmiş olan, yahut gerekli izin verilmiş bulunan mallar, elden çıkarılmış olsada bunların tüketimi, kullanma ve satış gibi suretlerle sarf yerlerini talepte bildirilecek süre içinde ispat edemeyenlere maddede belirtilen ceza verilecektir. Bu maddenin kişilere uygulanabilmesi için; emniyet bölgesinin ve bu bölgede beyana bağlı mallarla beyan şartlarının idare makamlarınca daha önce alınacak kararlarla belli edilmesi ve kararların kişilere duyurulması gerekecektir. Bu durumda idarenin gelişi güzel suç unsurlarını belirttiği ve suçun kararname ile yaratıldığı gibi bir görüşe varmak doğru olamaz. Burada suç kanunla belirtilmiş ve temel hakların kayıtlandırılması da kanuna dayanmakta bulunmuştur. İdarenin alacağı karar da kanunun emrine uygun olacaktır. Bir an için idarenin kanunun emri dışına çıkmış olabileceği düşünülse bile bunun Anayasa ile ilgisi yoktur. Çünkü bu takdirde kararın kanuna aykırılığı söz konusu olur ki bu da yargı mercilerinin denetimi altındadır. Kararlar ve tebliğler Resmî Gazete ile yayımlanmakta ve ayrıca mahallerinde "ilân edilmekte olduğuna göre, kişi kanunla yükletilen zorunluğun ne olduğunu, uyulmadığı takdirde ne ceza verileceğini önceden bilmekte ve böylece de kişi güvenliği sağlanmış bulunmaktadır. Bu sebeplerle sözü edilen hükmün suçta kanunilik prensibini bozduğu itirazı yersiz görülmüştür.

Üyelerden bir kısmı bu fıkra hükmünce; mallar elden çıkarılmış olsa dahi bunların tüketim, kullanma ve satış gibi yollarla sarf yerlerinin talepte bildirilecek süre içerisinde ispat edemeyenlerin ceza görecekleri ve malların kaçığa sarf edilmiş sayılacağı kabul edilmekte olmasına göre sanığın ispatla yükümlü tutulduğu, halbuki ceza dâvalarında ispat yükümünün sanığa düşmeyeceği, bu hükmün aleyhinde deliller bulunmadıkça kimsenin sorumlu tutulamıyacağı prensibine uymadığı ve dolayısıyla de savunma hakkını zedeleyici nitelikte bulunduğu ve böylece Anayasa'ya aykırı olduğundan iptali gerektiği görüşünde bulunmuşlarsa da:

Kontrola bağlı malların ne olduğunu, nereye gittiğini ellerinde bulunduranların bilmesi gerektiğinden bunların ispatla yükümlü tutulmalarında hukuk esaslarına aykırı ve bu konuda bütün meşru yollardan yararlanarak savunma hakkının kullanılmasını engelleyici bir durum bulunmadığından çoğunluk bu görüşe katılmamıştır,

c) Mahkeme itirazında Bakanlar Kurulunun kararını geri alması ile ek maddelerin hükümsüz kalmakta olduğunu ve böylece kanunun kararname ile yürürlükten kaldırılması gibi bir sonuç doğmakta bulunduğunu ve bunun da Anayasa'nın 5 inci maddesine aykırı düştüğünü ileri sürmüştür.

Bakanlar Kurulunun kararını geri alması ile kanunun yürürlükten kalktığını iddia etmenin hukuki bir dayanağı bulunmamaktadır. Uygulamanın bu yolda olması kanunun emredici hükmü gereğidir. Bu bakımdan Anayasa'ya aykırılık söz konusu olamaz,

d) itiraz sebeplerinden birisi de emniyet bölgelerinde vatandaşlara yükletilen zorunlukların ister istemez mülkiyet hakkını sınırlaması, bu sınırlamada kamu yararı bulunmaması ve bunun da Anayasa'nın 36 ncı maddesinin 2 nci fıkrasına aykırı olmasıdır.

Yurdun ekonomik yapısı üzerinde önemli derecede zararlı etkileri olduğundan şüphe edilmeyecek olan kaçakçılık suçlarının önlenmesi için alınacak kanuni tedbirlerle mülkiyet hakkının sınırlanmasında kamu yararı olduğu açıktır ve bu yöne ilişkin itirazda yerinde değildir.

Sonuç :

1. 1918 sayılı kanunun 6829 sayılı kanunla değişik 53 üncü maddesinin birinci fıkrası 27/11/1963 günlü ve 1963/293-282 sayılı kararla ve itiraz gününden sonra iptal edilmiş olduğundan aynı fıkra ile ilişkili bulunan itiraz hakkında bir karar verilmesine yer olmadığına oybirliği ile;

Esas No:1963/298
Karar No:1963/283

2. Aynı kanunun yine 6829 sayılı kanunla değişik 58 inci maddesinin ikinci fıkrasının tecil müessesesinin Anayasa'da yer almamış ve tecil işleminin Anayasa'nın 33 üncü maddesinde yer alan ceza sorumluluğunun şahsiliği kuralı ile bir ilgisi bulunmamış olması bakımından Anayasa'ya aykırı olmadığına ve buna ilişkin itirazın reddine oybirliği ile;

3. 1918 sayılı kanuna 6829 sayılı kanunla eklenen ek birinci maddenin birinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve buna ilişkin itirazın reddine üyelerden İsmail Hakkı Ülkmen'in muhalefeti ile ve oy çokluğu ile;

4. 1918 sayılı kanuna 6829 sayılı kanunla eklenen ek 2 nci maddenin II sayılı fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve bu fıkraya ilişkin itirazın reddine üyelerden İsmail Hakkı Ülkmen, İbrahim Senil, Abdurrahman Şeref Hocaoğlu ve Hakkı Ketenoğlu'nun muhalefetleri ile ve oy çokluğu ile;

29/11/1963 gününde karar verildi.

Başkan Sünuhi Arsan	Üye Osman Yeten	Üye İ. Hakkı Ülkmen	Üye Lütfi Akadlı
Üye Şemsettin Akçoğlu	Üye İbrahim Senil	Üye İhsan Keçecioglu	Üye A. Şeref Hocaoglu
Üye Celâlettin Kuralmen	Üye Hakkı Ketenoğlu	Üye Fazıl Uluocak	Üye Ahmet Akar
Üye Muhittin Gürün	Üye Lütfi Ömerbaş	Üye Ekrem Tüzemen	

MUHALEFET ŞERHİ

1- Dâva hayvanlarının miktarındaki değişikliği, süresi içinde yetkili mercie bildirmeyen sanığın 1918 sayılı kanuna 6829 sayılı kanunla eklenen ek 2 nci maddenin II sayılı bendi gereğince cezalandırılması isteğiyle açılmıştır.

Esas No:1963/298
Karar No:1963/283

Sözü geçen bent hükmünün sâniğe uygulanabilmesi için bildirilmesi gereken hususun neden ibaret olduğunun, süresinin ve hangi mercie bildirilmesi gerekeceğinin tâyini icap eder. Bu bilgiler ise ancak ek 2 nci maddenin IV sayılı bendinden sonra gelen ve yukarıdaki fıkraların tatbiki ile alâkalı olarak ibaresiyle başlayan fıkra gereğince İçişleri, Gümrük ve Tekel Bakanlıklarınca müştereken yayınlanan 9 sayılı tebliğde mevcuttur, yani Bakanlar Kurulunun 18/12/1962 tarihli ve 6/1208 sayılı kararı ile ihdas olunan emniyet bölgeleri içinde oturan kişilerin hangi madde ve eşyaları ve bunların miktarından sonradan vukua gelecek değişiklikleri ne kadar süre içinde; hangi mercilere bildirecekleri içişleri, Gümrük ve Tekel Bakanlıklarınca yayınlanan 9 sayılı tebliğ ile belirtilmiştir. Şu suretle bu Tebliğ ek 2 nci maddenin II sayılı bendi hükmünü tamamlamaktadır ve uygulamada o bent ile birlikte nazara alınması gerekmektedir.

Mahkeme, bakmakta olduğu dâvada sanığın suçluluğuna veya beraetine hükmedebilmek için iki Bakanlığın müştereken yayınladıkları 9 sayılı tebliğle konulan mecburiyetleri nazarı itibara almak zorunda olduğundan dâva ek 2 nci maddenin II sayılı bendine göre açılmış olsa bile IV sayılı bendi takip eden (yukarıki fıkraların tatbiki ile alâkalı olarak) ibaresiyle başlayan hükmü de dâvada uygulayacaktır.

Bu sebeple sözü geçen hükmü itiraz konusu dışında bırakan çoğunluk görüşüne iştirak etmiyorum.

2- 1918 sayılı kanuna eklenen ek 1 inci madde ile yürütme organına, takip edilecek siyasetin hudut ve şumulü belli edilmeden lüzum görülen yerlerde emniyet bölgeleri ihdas etmek yetkisinin verilmesi, yasama yetkisinin devri mahiyetinde bulunduğundan bu ek maddenin birinci cümlesi, yasama yetkisinin devrini yasaklayan Anayasa'nın 5 inci maddesine aykırıdır.

Yine aynı kanunla eklenen ek 2 nci maddenin II sayılı bendi ve bunu tamamlayan aynı maddenin IV sayılı bendinden sonra gelen fıkranın İçişleri ve Gümrük ve Tekel Bakanlıklarına yetki veren hükmü yürütme organına kararname ve hattâ genel tebliğler ile suç ihdası yetkisi verdiğiinden suçların kanuniliği ilkesine koyan Anayasa'nın 33 üncü maddesine aykırıdır.

Bu görüşlerimin dayandığı gerekçelerle 24/1/1963 tarihli Resmî Gazete ile yayınlanan Mahkememizin 10/12/1962 tarihli ve esas 1962/198, karar 1962/111 sayılı kararına yazdığım muhalefet şerhinde belirtilmiştir.

Bu sebeple çoğunluk kararının sonuç kısmında özetlenen 3 ve 4 sayılı kısımlarına muhalifim.

Üye

İsmail Hakkı
Ülkmen

MUHALEFET ŞERHİ

1918 sayılı kanunun itiraz konusu olan ek ikinci maddesinin II işaretli fıkrasında, metinde bahsedilen malların sarf mahallerini talepte bildirilecek müddet içerisinde izah ve ispat edemiyenlerin cezalandırılacakları yazılıdır.

Anayasa'nın 33 üncü maddesinin dördüncü fıkrası gereğince, kimse, kendisini veya kanunun gösterdiği yakınlarını suçlandırma sonucunu doğuracak beyanda bulunmağa veya bu yolda delil göstermeğe zorlanamaz. Anayasa koyucusu bu yasaklama ile bir kimsenin, suçlu olduğunu ortaya koymağa mecbur tutulmasını önlemek ve böylece kişiyi, itham makamlarının tehdidi ve baskısı altında bulunmak tehlikesinden korumak istemiştir. Bu hüküm, Ceza Usulü Hukukunun ilkelerinden ve fert hürriyetinin teminatından olan masumluk karinesi ile itham sisteminin Anayasa'da teyididir. Anayasa'nın koyduğu bu yasaklama kişi lehine bir hak tesis etmektedir. Bu hak temel haklardandır. Ve bunun, diğer temel haklarda olduğu gibi bazı sebeplerle kanun koyucu tarafından sınırlanabilmesi Anayasa'da ön görülmemiştir. Gerçi Anayasa'nın 11 inci maddesine göre temel hak ve hürriyetler Anayasa'nın sözüne ve ruhuna uygun olarak kanunla sınırlanabilir; ancak aynı maddenin ikinci fıkrasında yazılı sebepler ve benzerleri ile de olsa kanun bir hakkın ve hürriyetin özüne dokunamaz.

İtiraz konusu olan ek 2 nci maddenin II işaretli fıkrası gereğince, bu fıkra yazılı malların sarf mahallerini izah ve ispata kişilerin davet edilmeleri ve bunu yapmayanların ceza tehdidi altında bulundurulmaları Anayasa'nın yukarıda belirtilen 33 üncü maddesi hükmüne aykırıdır. Zira bu kişiler, bu konuda bir suç işlemişlerse bunu beyan etmekle veya aleyhlerine delil göstermekle kendilerini suçlandırma sonucunun doğmuş olacağı ve ilgili kişilerin bunu yapmağa kanunun, itiraz konusu olan hükmüne dayanılarak yetkili makamlarca zorlanmış olacakları meydandadır. Öte yandan kişilerin bu yolda bir beyanda bulunmağa veya delil vermeğe zorlanmalarını haklı gösterecek bir Anayasa sözü bulunmadığı gibi Anayasa'nın ruhundan da bu zorlamayı tecviz eden bir mâna çıkarılamaz. Kaldıki itiraz konusu olan kanun hükmü, Anayasa'nın 33 üncü maddesinde kişiye tanınan temel hakkı sınırlamamakta bilâkis, bunu topyekûn kaldırmakta ve böylece hakkın özüne dokunmaktadır. Bu hükmün kanuna konulmasını gerektiren sebepler ne olursa olsun, bu zorlamanın Anayasa'ya aykırı sayılmasını haklı gösteremez. Bu itibarla söz konusu kanun hükmü Anayasa'nın 11 inci maddesine de aykırıdır.

1918 sayılı kanunun itiraz konusu olan fıkrası Anayasa'ya bu sebeplerle aykırı olduğundan iptali gerektiği kanisiyle çoğunluğun bu fıkraya ilişkin kararına muhalifiz.

Üye
İbrahim Senil

Üye
A. Şeref Hocaoğlu

MUHALEFET ŞERHİ

Olay : 9 sayılı Tebliğe aykırı olarak beyannamede gösterilen hayvanların miktarlarındaki değişikliği süresinde merciine bildirmemekten ibarettir.

Mahkemece, bu tebliğin dayandığı kanun hükmünün de Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürülmüş olmasına göre : 1918 sayılı kanuna 6829 sayılı kanunla eklenen ek 2 nci maddenin IV sayılı fıkrasını takip eden (Yukarıdaki fıkraların tatbiki ile alâkalı olarak Dahiliye ve Gümrük ve İnhisarlar Vekâletlerince müştereken neşir ve ilân edilecek tebliğlere riayet etmeyenlerin cezasını gösteren) fıkranın da birlikte inceleme konusu yapılarak bir karara bağlanması gerekeceği görüşümdedir.

MUHALEFET ŞERHİ

Ek madde 2- Emniyet bölgelerinde istihsal, imal veya sair suretlerle tedarik edilmiş olan, yahut gerekli müsaade verilmiş bulunan mallar elden çıkarılmış olsa dahi bunların istihlâk, istimal ve satış gibi suretlerle sarf mahallerini talepte bildirilecek müddet içerisinde izah ve ispat edemiyenler 6 aydan 3 seneye kadar hapis, kaçağa sarfedilmiş sayılan şeylerin rayiç değeri miktarınca ağır para cezası ile cezalandırılır.

Bu madde aşağıdaki mükellefiyetleri ihdas ediyor.

I - İstihsal, İmal veya tedarik edilmiş olan veyahut gerekli müsaade verilmiş bulunan malları elden çıkaranlar bunların sarf yerlerini gösteren sübut vesikalarını temin etmeli ve sağlamalıdır.

II - Talep vukuunda tâyin olunan süre içinde ispat edememek kaçağa sarfedilmiş sayılma ve tecziye için kâfi görülmüştür.

Bu esaslar Anayasa'nın 33 üncü maddesinde yer alan ceza sorumluluğunun şahsiliği esaslarına aykırıdır.

Çünkü yasak bölgede çalışan çifçi aileler, aile birliği halinde istihsal ve istihlâk yaparlar. Birlikte çalışıldığı gibi birlikte yenilip içilir. Ticari ve sınai faaliyet ise âçli ve kanuni ortaklıklar şeklinde de olabilir. Ürün veya mamul ile hayvan mevcuduna ilişkin beyannameleri vermiş olan şahsın haberi olmadan yabancılar tarafından çalınma aile efradı tarafından gizlice satılma ve her ne şekilde olursa olsun zayi edilme ihtimalleri kuvvetle mevcuttur. Bunların ispatı ise çok zaman imkânsızdır. Buna rağmen aile reisi ve beyanname mumzisi verilen müddet içinde ispat edemeyen bulunmayan malları kaçağa sarfetmiş sayılacaktır. Halbuki kendisinin belki o güne kadar fiilden ve fiilî işleniş tarzından ve hatta eksilmenin neden ileri geldiğinden dahi haber yoktur. Fakat isbat edememekle suçluluğu kabul olunacak ve masum olduğu kadar zararlı olan aile reisi ve beyanname mumzisi ceza sorumluluğunun şahsiliği prensibine rağmen 6 aydan 3 seneye kadar cezalandırılacaktır.

33 üncü maddenin Anayasa Komisyonu gerekçesinde (İnsanları başkalarının fiilinden dolayı cezalandırmaya cüret edebilen totaliter rejimlerin insanlığa getirdiği acı tecrübelerden sonradır ki bir kimsenin yalnız kendi fiil veya ihmalinden sorumlu olabileceği esasının Anayasalarda yer alması lüzumu bilhassa hissedilmektedir. Esasen bu kaidenin Anayasa'ya konulması sayesinde basın dâvalarında yazı ve karikatürün müelliflerinden başka gazete sahip ve yazı işleri müdürlerinin rastgele cezalandırılmasını derpiş eden kanun hükümleri bertaraf edilmiş olacaktır) ibaresi yazılı ve prensip bu misallerle belirtilmiştir.

Evlâdın israfı, damat veya hizmetkârın mala tecavüzleri veya muhtelif şahısların değişik sebeplerle malları elden çıkarmaları ve akla gelebilen sair olaylar yüzünden husule gelen eksilmeler, hiçbir şeyden haberi olmayan beyanname sahibinin, sadece bunları ispat imkânından yoksun bulunması sebebiyle malların bu şahıs tarafından kaçağa sarfedildiğini kabul esasını benimseyen

Esas No:1963/298
Karar No:1963/283

madde ceza hukukuna da aykırıdır. Çünkü Ceza Hukuku esaslarına göre sorumluluk için kaçığa sarfedildiğinin davacı mevkiini alan iddia makamınca ispatı lâzım ve şarttır.

Ceza Usulü Hukukunun bu değışmez prensibi dolaysıyla ki masumiyet ve suçsuzluğın ispatı külfeti sanığa tahmil edilemez. İspat daima iddiaya, müdafaa da sanığa ve müttehme düşer. Bu kaide Anayasa'da yer almasa dahi ceza Hukukunun Anayasal kurallarındandır.

Bendin; ispat imkânsızlığında mal sahibinin malı kaçığa sarfettiğini kabule müntehi olan kaidesi ise kanuni delil vasfında ve iddia makamını ispat külfetinden koruyucu bir kaidedir.

Yukarıda belirtildiği gibi malın çalındığını, davar sürüsünden bir kısmını kurt sürüsünün götürdüğünü, israf ve gizli satışları ve diğer yollarla aile efradının, çırak veya ortağın malını eksiltmiş olduğunu İspat edemiyen beyanname mumzisinin bu bent hükmü ile suçluluğunun ve kaçakçılığının kabulü, başkasının fiilinden ceza görmeyi intaç edebilecek ve böylece ceza sorumluluğunun şahsiliği esası çiğnenmemiş olacaktır.

İşte bu sebeplerle ek 2 nci maddenin II numaralı bendinin Anayasa'nın 33 üncü maddesinde yazılı ceza sorumluluğunun şahsiliği prensibine ve ayrıca Ceza Hukukunun "Suçsuzluğın ispatı sanığa yükletilemez" şeklindeki esasa aykırı bulunduğundan işbu bendin iptali reyindeyim.

Üye

Hakkı Ketenoğlu

MUHALEFET ŞERHİ

Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Olan 1918 sayılı kanuna 6829 sayılı kanunla eklenen ek : 1 inci maddenin 1 inci fıkrasındaki "Kaçakçılığın Men ve Takibi için lüzum görülen yerlerde İcra Vekilleri Heyeti kararı ile emniyet bölgeleri ihdas olunur." hükmünün Anayasa'ya aykırı olmadığı; başka bir dâva dolayısıyla Anayasa Mahkemesince gerilip 24/1/1963 günlü ve 11316 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmış bulunan 10/12/1962 günlü ve 1962/198-111 sayılı kararda tesbit ve kabul edilmiş olduğundan, bir defada bu dâva sebebiyle aynı fıkra hükmünün Anayasa karşısındaki durumunun tekrar incelenerek esas hakkında yeni bir karar verilmesine, Anayasanın 152 nci maddesinin (Anayasa Mahkemesinin kararlarının kesin olup Devletin yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzel kişileri bağlayacağını) belirten hükümleri karşısında imkân bulunmamakta, sadece durumun açıklanarak (Yeni bir karar verilmesine yer olmadığına) karar verilmesi gerekmektedir.

Halbuki mahkememiz bu kararı ile, meseleyi çözmüş bulunan önceki kararın mevcudiyetine rağmen, söz konusu fıkra hakkındaki dâvayı esas bakımından inceleyerek yeniden karar vermiş bulunmaktadır.

Anayasa Mahkemesinin 30 Nisan 1963 günlü ve 11394 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmış bulunan 26/12/1962 günlü ve 1962/223-122 sayılı, takip edilen usul bakımından benzeri olan, kararına ait muhalefet şerhinde daha geniş bir surette açıklanan sebeplere binaen bu kararda uygulanan usule muhalifiz.

Esas No:1963/298
Karar No:1963/283

Üye
A. Şeref Hocaoğlu

Üye
Muhittin Gürün